

preking en over-
de door Zijn Hei-
tus ook door uw
openbaar moge

en niet, die God

J. P. T.

EVEN

malen gevraagd,
„lopen”, d.w.z.
en predikant in
n dienaar des
g opvolgde.

metje al dadelijk
in bescherming
et meer dan één
in den beroeps-
gemeente hem
n haar stem de
n. De gemeente
Noch een reeds
ormen fragment
er beroeping te
beroepsbrief laat
tant omringt met
r eens probeert,
n naar hem toe
ch van hem weg
mand komt, die
ie stem heeft, of
moeten zegtrant,
ie het „lopen”
aderen beroeps-
dier, een andere
gen. En andere
intrée.

Christus is iets
ing. Zij leeft niet
ien. Zij sluit niet
nt zij is ver-
its verstaanbaar
atie, gelijk deze
ezenlijke konstit-
et voortbestaan
lamente. In zulk
schap nu geldt
den altijd onder-
e, dat zij nooit
het ééne ambt
mag, doch het
het ééne heer-
mag. En wat is
lers dan trappen
veel stichtelijk-
aald? Zeker, de
paalde ambt, en
verleiden, want
ur. De grenzen
n door roof, ge-
vigen. Vandaar,
thisch over de
vigen heerschen
e echte, calvinis-
vrijheid in een
wordt genoten,
i in binding
het ambt aller
archie; dat be-
eid is de binding
specialen dienst
mbt van dienaar
t der geloovigen
akgeschreef! Het
ndag honderden
igen trappen op
oords, dan komt
soms verbaasd,
aar de grenzen
orden door God
gging der gren-
speciale ambt in
enen, noch aan
at der dienaren
ftig gemeentelid
gen, dan wordt
i. Gebeurt het
zich gansch de
edikant staan in
zijn eigenlijke
ch niemand en
n valt in de ge-

ve nog iets zeg-
estel maken de
een bepaalden
. Natuurlijk be-
want de men-
artikel, dan er
waarschuwingen

tegen dit euvel, en onder uitdrukkelijke verzeke-
ring, dat het natuurlijk zeer wél mogelijk is, dat
een vele lieden „trekkende” dominee ook veel
„zegen” op zijn werk kan hebben, en uitnemend
preken, zou ik twee dingen willen opmerken.
Vooreerst, dat datzelfde geval zich ook kan
voordoen bij den predikant, dien de gemeente
maar aan zijn „lot” overlaat. Ik weet van geval-
len, waarin iemand een schitterende preek hield
voor een zoo goed als leeg kerk. Het is een-
voudig nonsens te beweren, dat die en die zoo
„mooi” preekt en men hem daarom naloop,
want het naloopen van hem beteekent het ont-
loopen van den ander. En die ander kan volgens
het oordeel van bevoegden soms zeer goed pree-
ken. En hier kom ik vanzelf tot mijn tweede op-
merking in dit verband: Ik stel ze vragen. Wat
heeft de groote massa voor verstand van
„zegen”? Wat heeft ze voor verstand van preeken?
De massa als massa heeft er géén verstand van.
Zij heeft na jarenlange opvoeding soms nog slechts
de bedroevendste vruchten der opvoeding aan te
wijzen als bij haar bereikt resultaat. De enorme
toeloop, dien sommige predikanten hebben — ik
denk hier aan niemand, men lette daar wel op —
KAN gevolg zijn van iets dat met den inhoud
van zijn preeken samenhangt. En het kan dan ook
(maar dan slechts voor een zeer klein percentage
van die gevallen) gevolg zijn van een gezond-ge-
reformeerden en in het gereformeerde fundeeren-
den inhoud der prediking. Het kan. Maar bij de
meeste naloopers heeft hun gehink achter den
éénen uitverkorene zijn oorzaak in iets anders. De
stem, de zegswijze, de pakkende manier van zeg-
gen, niemand denkt eraan, de waarde van die alle
te ontkennen. Maar ook niemand make zich wijs,
dat een gemeente bloeit, gezegend wordt, die zich
daardoor laat leiden, die alleen daarnaar
vraagt in het bepalen van haar voorkeurstem.
Het is er ver vandaan. Het is de verplaatsing van
het accent van het Woord naar de stem van
die het spreekt, van den geest naar de ziel,
van datgene, wat de kerkelijke spreker heeft in
onderscheiding van den niet-kerkelijken, b.v.
den tooneelspeler, den declamator, den propagan-
dist voor Hitlers staat, TOT datgene, wat de kerke-
lijke spreker met den niet-kerkelijken spreker ge-
meenschappelijk bezitten kan: den tooneel-
speler, den declamator, den propagandist van
daarheen. Het is dus een ondermijnen van het
speciaal kerkelijke door de kerk zelf. Het is
wereldgelijkvormigheid. Het is de overgang van
het Woord van den Zender tot de dictie
van den gezondene. En die twee zijn altijd
onderscheiden, dacht ik zoo.

Hier komt een vierde ding bij. Heeft God den
stadsmensch meer rechten gegeven dan den
dorpsmensch? Die dorpsmensch heeft zijn ééne
predikant, hij kan dus niet wegloupen. Maar de
dames en heeren van de „stad”, of van wat zoo
heeten wil, kunnen ’t wel. Hebben zij meer rechten?
Mogen zij wegloupen van hun plaats en is dat
heusch een leggen van de aqueducten van Gods
zegen, onthoudt dan God dien zegen aan den
dorpsmensch? Het antwoord is niet twijfelachtig.
De uitkomst ook niet. Voorloopig zal het platte-
land de stad nog nieuw bloed moeten toevoeren.
De verhoudingen zijn wel wat anders dan de
stadsmensch denkt. Gezegend de dorpelingen, die
het Woord hebben verstaan, en niet maar de
dictie van een dominee. Het christendom is be-
gonnen met zekeren Paulus, wiens rede zwak was.
Heelemaal geen orator. En het Nieuwe Testament
is geschreven in de volkstaal, niet in een of ander
redenaars-jargon.

Tenslotte: heel die nalooperij, zooals ze thans
de instincten van de massa tot maatstaf neemt,
onttrekt de gemeente aan den leefregel, aan
de spanning, van de theocratie, van de berg-
rede. Men is al zoo eraan gewoon, een
predikant, die niet „bevalt”, of die „minder dan
een ander bevalt”, eenvoudig-weg te ontloupen,
dat er geen sprake meer kan zijn ook maar van de
rustige overweging van de vraag, of men zijn
„bezwaren” (o, als ze eens moesten geformuleerd
worden!) niet bespreken moet, d.w.z. (onder
meer) ze in toetsing geven. Men vervalt zelf in los-
bandigheid, omdat men zijn „bezwaren” of zijn
„voorkeur” niet officieel formuleeren kan of
wilde, daarom den ander (indien hij fouten maakt)
en ook zichzelf onttrekt aan de weldaad, de ook
naar binnen obligatorisch theocratische weldaad
van het opzicht nemen op elkander. Het ambt
van den dienaar des Woords vertrapende, ver-
trapt men zijn eigen ambt, het ambt der geloov-
vigen. Het slot is verwereldlijking, liefdeloosheid,
onmacht tot onderlinge ambtsceusuur, koudheid
en leegheid. De één wordt op het paard getild,
d.w.z. van den duivel-in-engelen-gedaante ver-
zocht, de ander zoetjesaan vermoord (althans van
den kant der menschen).

Laat men er mee ophouden. Er IS een moge-
lijkheid, dat een bepaald persoon tijde-
lijk bij een bepaald predikant iets spe-
ciaals hooren kan, dat hij juist noodig
heeft. In zoo’n geval kan men overleg
plegen, zooals het ook gebeurt bij cate-
chisatie, e.d. Dat overleg zou uitwas-
sen voorkomen en de positie op de
basis der theocratie bewaren.

Maar die „wilden” in de kerk verwilderen
haar. Zij denken vaak, na een preek van hun man,
te zijn geweest in een zevenden hemel; maar ze
hebben vast niet goed geteld. Het is zelfs de
vraag, of zij niet uit den hemel-koers geslagen
zijn. Want eigenwillige godsdienst is niet in eenige
waarde.

K. S.

Vragen-ur en vragen-ur.

Onlangs heeft het „Algemeen Weekblad” een ar-
tikelje gewijd aan het vragen-uurtje der Ned.
Chr. Radio Vereniging. De schrijver was er niet
al te best over te spreken. De vragen, die uit den
kring der luisteraars binnenkwamen, met verzoek
om beantwoording, waren hem te „klein”, te
peuterziek, te rabbinistisch veelal. Hij vond het
voor het christendom een beschamende gedachte,
dat blijkbaar nog zoo vaak en zoo hardnekkig
allerlei min of meer aan casuistische probleem-
stelling herinnerende kwesties van dit en van dat,
van wat mag en niet mag, opdoken, en het be-
kende, en beruchte type van de oude vragenbus-
scholastiek deden herleven. Hij vond het bescha-
mend, dat vele christelijke lieden nog altijd met
dergelijke spitsvondigheden zich inlieten: het peil
hunner gedachten, de diepgang hunner problemen,
de actualiteit van hun inzicht in de theologisch-
culturele „Lage” kwamen z.i. daardoor in een
niet zoo heel gunstig daglicht te staan.

Ik geef hier geen letterlijk citaat, omdat ik het
blad niet onder mijn bereik heb. Maar ik geloof
met deze „vrije” weergave den schrijver geen on-
recht te doen.

Natuurlijk is er een „element van waarheid” ook
in dit artikelje van het algemeen weekblad voor
christendom en cultuur. Waar is trouwens dat
bepaalde „element” niet te vinden?

Maar dit „element” is niet meer dan een „ele-
ment”, en dan verdwaald nog bovendien.

Want als deze auteur denkt aan het vragen-
uurtje der N.C.R.V. en zijn hoofd over de vragers
schudt, dan denk ik aan een ander vragen-uurtje,
en schud dan ook eens mijn hoofd. Het is geen
wekelijks weerkerend uurtje; maar het was maar
één uur in één week. Ik bedoel dat uur, waarvan
de bladen melding maakten, en waarin Stanley
Jones over alles en nog wat ondervraagd werd
door allemaal intellectuelen, volksoorgangers,
schrijvers, predikanten. De één had deze, de ander
die gewichtige kwestie den grooten man voor te
leggen. En met groot geduld — even onuitputtelijk
als dat van den N.C.R.V.-man — antwoordde
Stanley Jones.

Hij antwoordde.

Maar natuurlijk deed hij het kort: hoe ter
wereld zou deze vraagbaak der wijzen het ook
anders kunnen?

Nu ga ik de beide vragen-uurtjes vergelijken.

Ik zie in het ééne geval een schare van een-
voudigen, die leven bij hun bijbel. En die op hun
vergaderingen, in hun verenigingen, in hun bijbel-
onderzoek komen te staan voor allerlei moeilijk-
heden van bijbeluitlegging, van dogmatische bezin-
ning, van harmonie of harmonistiek. Ik kan dik-
wijls — als ik dat wil — precies als die schrijver
in het ethisch orgaan, profiteeren van het feit,
dat Gods genade mij de mogelijkheid schonk van
wat meer boeken en wat meer boeken-lezen dan
die eenvoudige menschen hebben, en ik kan dan
ook wel eens inzien, dat hun vragen „pietluttig”
zijn... voor wie evenveel tijd voor studie had als
ik. Maar ik lach om die menschen niet. Ik schud
ook mijn hoofd om hen niet. Ik zie, ondanks veel
kromme redeneeringen, toch een groot goed
onder hen bewaard: zij zoeken het verband tus-
schen klein en groot, tusschen deel en geheel,
tusschen twijfelwekkende bijzonderheden die zij
vinden voor hun onderzoekenden geest en hun
algemeen levensbezi: den bijbel. En ik zegen elke
poging, die hen daarbij helpt.

Want ik weet het, één zoo’n vraag is vaak ge-
boren uit weken-lang onderzoek en nadenken.

Ik weet het: de wil-tot-ernst is er. Voor hun
deel zijn deze menschen niet oppervlakkig. Zij
houden zoo aan hun „christendom” vast en blijven
daarin één met de bouwers van onze cultuur.

Ik weet ook, dat het meerendeel van die „kleine
luyden” er allermint toe neigt, den N.C.R.V.-
vragen-man als het einde van alle tegenspraak te
beschouwen. Zij hebben hem in den arm genomen,
maar waarschijnlijk ook reeds veel commentaren
en boeken. En zij zullen nà zijn antwoord weér
gaan zoeken, vaak ook over de door hem reeds
behandelde punten. Ik weet ook, dat zij hem voor
het meerendeel niet kennen, en er geen zier van
weten, of het een „fijne ziel” is, ja, dan neen. Zij
hebben geen last van dien fijne-zielen-cultus. Ze
hebben meer respect voor den geest, dan voor de
ziel, meer voor het Woord, dan voor een psycho-
logisch wonder. Dus vragen ze een onbekende,
want zij zoeken verbinding op de basis van het
Woord.

Denk ik aan die menschen, dan heb ik grooten
eerbied in de ziel. En dan leggen die anderen
als groep het tegenover hen af, in mijn taxatie.

Want die anderen — die liepen naar Stanley
Jones, wijl het een fijne ziel is. Ze konden van te
voren weten, met een heel klein beetje nuchter-
heid, dat de antwoorden op hun vragen kort en

onvolledig en ondiep moesten zijn (gezien den
tijd). Maar ze wilden Stanley Jones erover
hooren. Hem, den fijnen man, de mooie figuur.
Wie hen zou vragen, of ze over al hun vraag-
punten even ijverig en geduldig in boeken en
bladen en commentaren, ook van tegenstanders,
hadden nageplozen wat onder hun bereik viel, zou
voor het meerendeel een ontkennend antwoord
krijgen. Terwijl die N.C.R.V.-vragers als groep
voor een groot deel alles napluizen, wat onder
hun bereik is, daar hebben velen van deze cultu-
reelen zich afgezonderd, zich verschanst tegen wie
fundamenteel van hen verschillen. Niet het minst
van de gereformeerden en hun klassieke theologie.
Zij hebben zoo iets in zich van diezelfde menta-
liteit, die in den catalogus der Utrechtsche Uni-
versiteitsbibliotheek de Ned. Herv. Kerk rang-
schikt in één van de kaartenkasten onder de
stroomingen en richtingen van het protes-
tantisme in Nederland, en de gereformeerden
(o.a. zekeren H. Bavinck) onder de secten. Wat
zij uit dezen hoek (of van andere zijde) soms veel
fundamenteeler kunnen zien behandeld in
naar de diepte afstekende onderzoekingen, dat
gaan zij voorbij. Maar de fijne man Stanley Jones
moet op hun vragen even antwoorden. Want liever
een interessante kijk van een fijne ziel op een
hunner vele problemen, dan een rustig onderzoek,
dat naar alle zijden fundeering vraagt.

Als ik die twee vragen-uurtjes vergelijk, ook uit
cultureel oogpunt, heb ik groote liefde voor die
eenvoudigen en zie met pijnlijke duidelijkheid bij
die anderen, als typische representanten van de
hedendaagsche onderzoek-methode van zeer vele
„jongeren”, een symptoom van dat langzaam,
maar zeker verbleeken en verwazigen van wal
ons Nederlanders cultureel heeft groot gemaakt.

Michal en David — de geschiedenis van die
twee spreekt ons nog dagelijks toe. Ik heb iets
van Michals „critiek” op Davids dansen voor de
verbondsark met de eenvoudigen meenen te be-
luisteren in dat artikel van het „Algemeen
Weekblad”.

K. S.

LITERATUUR EN KUNST

Bedoeling en Bewerking.

„Horizon”, door A. van Hoogstraten—Schoch.
Uitgave van J. H. Kok, N.V. te Kampen, 1933.

Het is altijd moeilijk, in critischen zin te
schrijven over een boek, van welks uitnemende
bedoeling men overtuigd is. Men wil dan gaarne
om die goede bedoeling zulk een boek waardeeren
en gevoelt aan den anderen kant den recensenten-
plicht de bezwaren, die men ziet, naar voren te
brengen.

In die conditie verkeer ik ten opzichte van den
roman van Mevrouw van Hoogstraten—Schoch,
„Horizon”, deel van de uitgave van 1933 van de Ver-
eeniging Christelijke Lectuur.

Maar reeds zijn de deelen van den nieuwen jaar-
gang verschenen, en dus is uitstellen niet langer
mogelijk.

Van de uitnemende bedoeling zal ieder overtuigd
zijn, die dezen lijvigen roman gelezen heeft. Ze
blijkt trouwens reeds uit de Inleiding, die als het
ware de motiveering is van de uitgave. Met een
citaat, ontleend aan een artikel van Prof. Dr M.
van Rhijn, deelt de Schrijfster in die Inleiding mee,
dat ze wijzen wil op de moderne samenleving in
haar verwording en complicatie, speciaal wat be-
treft de levenshouding en levensinrichting van de
moderne jeugd, en dat ze daartegenover wil doen
zien hoe de persoon van Christus den gezichts-
kring der tegenwoordige generatie binnentreedt,
machtig en onweerstaanbaar.

Inderdaad een belangwekkende stof voor een
modern roman.

En dat te meer, omdat ze om behandeling roept.
De moderne romanliteratuur is vol van de vraag-
stukken en moeilijkheden, die met levenshouding
en levensinrichting in verband staan en de
tragische leegte der rusteloze zoekers naar oplos-
sing en bevrediging is een van haar duidelijkste
openbaringen.

Daartegenover kan de christelijke romankunst,
die voor die leegte vervulling kent en die Christus
kan aanwijzen als de Weg, de Waarheid en het
Leven, een krachtige getuige zijn.

Een christelijke roman over deze stof beteekent
dus zeker een vervulling. En wanneer een Auteur
het onderneemt, zulk een roman te schrijven, is
er alle reden, om die bedoeling te waardeeren.

In ’t bijzonder begrijpt men die goede bedoeling,
als die Auteur is Mevr. van Hoogstraten—Schoch.
Immers, we kennen sinds lang deze Schrijfster
in haar begeeren, met haar boeken in christelijk-
thetischen en in moraliserenden zin werkzaam
te zijn.

Elk van haar vele belletristische verhalen is er
op gericht, eenig levensverschijnsel, een modern

vraagstuk, een geestesstrooming in het licht van positief christelijk belijden te stellen en de lezers het christelijk voorbeeld voor oogen te houden. Hoe zich de kracht van het christelijk geloof openbaart temidden van en veelszins tegenover het moderne leven, hoe de bekeering niet slechts levensverandering, maar ook levensheiligung brengt, hoe het geloofgebed een bron is van toenemende sterkte — dat en veel meer wil Mevr. van Hoogstraten-Schoch doen verstaan. En met warmte en telkens nieuwe bezieling geeft ze zich aan die taak.

Nog eens weer — men begrijpt die uitnemende bedoeling, en gevoelt er al de sympathie voor, die ze verdient.

Zelfs vind ik meer dan één fragment uit dezen nieuwen roman, dat door die bedoeling gedragen wordt, goed geslaagd. Want Mevr. van Hoogstraten-Schoch kent het moderne leven en heeft een rijke ervaring, heeft ook in haar contact met menschen van allerlei slag veel gezien, naar beide kanten, zoowel van de armoede der wereld als van den rijkdom der kinderen Gods. Als ze dus uit die ervaring vertelt en daarop ont haar bedoeling in thetischen zin werkzaam te zijn, dat is, te doen zien hoe het Koninkrijk Gods komende is ook in de verhoudingen van het moderne leven en Christus daarin „steeds meer op ons afkomt” — dan ontstaan er vanzelf momenten in het boek, waarvan iets uitgaat en die welgeslaagd mogen heeten.

Maar — en hier kom ik tot den anderen kant van de zaak — met het aanwijzen en waardeeren van die goede bedoeling kan de recensent niet volstaan. Hij heeft niet te maken met fragmenten, doch met een geheel boek en zijn oordeel wordt niet bepaald door momenten, maar door de totaliteit van den roman.

En daarmee komen de bezwaren voor den dag. De bezwaren zijn juist die van de goede bedoeling.

Er wordt teveel omgehaald in het boek — en er wordt teveel naar de bedoeling toe gewerkt.

Te veel omgehaald. Want door het verhaal heen kruisen elkaar allerlei geschiedenissen, die niets met elkaar te maken hebben en door de losse draden van coincidenties met elkaar zijn verbonden. Voorts is de plaats van handeling niet constant en niet correlatief: we verkeerden in het boek in Nederlandsch-Oost-Indië, in Algiers en Noordelijk Afrika, op het zendingsterrein in West-Afrika, verder in Schotland en op onderscheidene plaatsen van ons eigen land; we komen in hotels en op mailboten, in ziekenhuizen, zendingsposten, oude buitenverblijven, patriciërswoningen, dorpshuizen; we gaan om met toeristen, zendingshulpers, inboorlingen, rustige oude menschen, verbeten ontevreden, met moderne jongelui en ouderwetse bekrompenen, met deftige Haagsche families en simpele dorpelingen, met geëmancipeerden en conservatieven — en nog veel en veel meer. En altijd weer is het die een hoofdfiguur, Monica, die de verbindende schakel vormt. Met dikwijls geforceerde wendingen is ze hier en komt ze daar — en het is vermoeiend haar overal en altijd bezig te zien, zelfs, neen juist in haar christelijken lijver.

Dit laatste brengt vanzelf op het tweede bezwaar: er wordt teveel naar de bedoeling toegewerkt.

Telkens komt Monica in een situatie, waarin ze spreken kan tegen de verwording en de leegte van het moderne leven. Daardoor is het boek vol van lange dialogen, die, omdat ze voortdurend terugkeeren en evenzoo vaak uit de constellatie van het oogenblik voortvloeden, den indruk maken van opzettelijkheid. En als ware dat nog niet genoeg, houdt Monica ook openbare voordrachten, welker inhoud vele bladzijden vult.

Het is alles te veel, te zwaar van accent, te zeer op de bedoeling gericht. Ook de opeenhoping van spanningen, diep-ingrijpende gebeurtenissen, beproevingen is te groot. En de kleureffecten van geblaseerde moderniteit tot uiterste cultuurprimitiviteit vormen te groote contrasten. Dat alles vermoeit, maakt lusteloos en ontstemd, het verveelt.

En het noodlottige gevolg is — dat het boek kracht van overtuiging mist. Een jongere, die het leest, vindt het alles veel te mooi om hem wezenlijk te boeien, hij vindt zich te veel beprekt en wendt zich geërgerd af.

Wanneer de Schrijfster had willen volstaan met op een van de vele bestanddeelen van haar boek al haar aandacht te concentreren, zou ze beter zijn geslaagd en had ze haar goede bedoeling bereikt, dan had dat een moment de kracht gekregen, die voor de overtuiging van een ander noodig is en dan waren vanzelf de opzettelijkheden en toevalligheden niet zoo hinderlijk veelvuldig geworden.

De bedoeling heeft hier de bedoeling doen stranden.

„De Roode Golf”, door M. v. d. Duin. Uitgave van J. H. Kok, N.V. te Kampen, 1933.

Het andere boek van de V. C. L., dat nog op bespreking wacht, is het verhaal van M. v. d. Duin over de toestanden en verhoudingen in Rusland, dat door de „Roode Golf” wordt overstroemd.

Ook dit boek is er een met een bedoeling: het wil waarschuwen tegen het bolsjewistisch gevaar, dat men over het algemeen te gering acht.

Maar die bedoeling gaat niet achter de bewerking schuil, doch krijgt er kracht door.

De Schrijver is in aanraking gekomen met iemand, die Azië en Rusland heeft doorreis, die uit ervaring en aanschouwing van de Russische Revolutie en haar gevolgen vertellen kan.

En die mededeelingen heeft hij verwerkt in en tot een verhaal.

Dit ontstaan is aan den inhoud te bemerken. Als de menschen spreken b.v. hoort men duidelijk, dat de Schrijver aan 't woord is en als toestanden worden beschreven voelt men, dat de Auteur die zich heeft voorgesteld, maar ze niet zelf heeft gezien.

Toch nemen deze dingen de kracht van het boek niet weg.

Want voor alles is het een boek van lijden en strijden. De actie wordt samengelrokken om een familie, vader, moeder, zoon en dochter, die het lijden doormaken van het groote-stads-proletariaat, die betrokken raken in een aanslag op den Czaar en dan naar Siberië worden verbannen en daar ander, maar niet minder zwaar lijden hebben te doorworstelen. Wat zij ondervinden doet den lezer de Roode Golf zien, die alles-bedervend en alles-vernielend over het land en de menschen trekt. De broer uit het gezin wordt er door overmeesterd: hij heeft het verbanningsoord weten te ontvluchten en is in Rusland teruggekeerd als overtuigd revolutionair. Hij maakt daar de revolutie mee en komt onder het communistische regime tot hooge functies. Maar de zuster, die met het Evangelie in aanraking is gekomen, blijft een getrouw strijder voor de eere Gods, al moet ze daarvoor allerlei ontbering lijden. Zoo staat in dit boek temidden van de woedende golven van rood geweld en atheïstischen haat het lichtende kruis van Christus, ieder, ook den lezer, tot een getuigenis. En door de tegenstelling spreekt het beeld aangrijpend-duidelijk.

Allerlei materiaal heeft de Schrijver verzameld en voorzoover hij het niet verwerkte in zijn verhaal, in aantekeningen vastgelegd. Die aantekeningen zijn wel ietwat vreemde toevoegsels aan den roman, maar aan den anderen kant zijn ze de fundeeringen van meedeelde en anders haast niet te gelooven feiten.

C. T.

VRAGEN VAN GEESTELIJK EN ZEDELIIK LEVEN

Voorwaardelijk bidden.

Onze lezer v. E. te R. doet me in een uitvoerig schrijven — dat hij hier graag in z'n geheel zag opgenomen, maar dat al te veel ruimte zou innemen — eenige vragen over „het voorwaardelijk bidden om tijdelijke dingen”; met name over zulk bidden onder beding, dat de verhooring kan bestaan „in of met Gods Raad”, of „indien het zijn kan”.

Hij vraagt, hoe deze laatste conditie bedoeld mag zijn: of daarbij gedacht moet worden aan „Gods ewigen en onveranderlijken Raad, gelijk die vastgesteld is, los van ons gebed”, of aan „Gods doen in den tijd, in verband met ons bidden”; doch acht haar in beide gevallen niet in overeenstemming met Gods Woord; meent ook, dat ze de kracht van het gebed moet breken; en vraagt, of hij hierin dwaalt.

Nu behoef ik hier op de vraag over het voorwaardelijk bidden om tijdelijke dingen in 't algemeen niet in te gaan. Ik beantwoordde haar, op verzoek van denzelfden inzender, reeds in no. 9 van onzen elfden jaargang, en volsta met daarnaar te verwijzen. Met een enkel woord ondervind ik daar ook reeds de bedenking, dat geloovige onderwerping en overgave aan den Raad Gods het gebed zou uitsluiten of ook maar breken in zijn kracht, en wees er op, dat ze integendeel behoort tot het wézen van het rechte bidden.

Nu vrager daardoor evenwel niet tevreden gesteld werd, wil ik, wat ik toen schreef, aan de hand van zijn bedenkingen, nog gaarne wat aanvullen.

Vooraf wil ik er hem nog even opmerkzaam op maken, dat hij zich vergist, als hij meent, in zijn afwijzing van het conditioneel gebed, Calvijn aan zijn zijde te hebben. Om niet te vermoeien met lange citaten uit Institutie III, 20 en uit Calvijn's commentaren, maak ik hem alleen even opmerkzaam op wat Calvijn schrijft onder 15, XX van Boek III, der Institutie: „Daarom, waar geen zekere belofte is, moet men God bidden op conditie”.

In de eerste plaats beantwoord ik dan inzenders vraag: waarom men wel conditioneel meent te moeten bidden, om dingen die ons lichamelijk en aardisch bestaan raken, en niet om de dingen die tot onze zaligheid behooren.

Het antwoord daarop is, in overeenstemming met de daar-even aangehaalde onderscheiding van Calvijn: omdat we ten opzichte van allerlei tijdelijke dingen geen stellige beloften Gods hebben, maar die wel hebben ten aanzien van al wat ons tot zaligheid noodig is.

In het Evangelie wordt ons den ganschen Chris-

tus met heel zijn heilsschat geschonken, en het gebed is, zooals Calvijn het zoo teekenachtig uitdrukt, het middel, om in de ons ontsloten mijn, de geestelijke schatten „uit te graven”.

Maar met de dingen van dit tijdelijke leven is het iets geheel anders.

Nu kom ik tot die bepaalde conditie, die v. E. gedurig hoort maken, ook door Predikanten, en die gewoonlijk wordt uitgedrukt met de woorden: „indien het in (met) uw Raad kan bestaan”, of „indien het kan zijn”.

Hij vraagt, of deze twee uitdrukkingen van dezelfde beteekenis zijn, en welke die beteekenis dan is.

Ik denk, dat ze wel dikwijls dezelfde bedoeling hebben. Het kortere „indien het kan zijn” zal wel doorgaans beduiden: „indien het met uw Raad kan bestaan”. 't Kan ook enger bedoeld zijn; in den zin van „zoo het U welbehagelijk kan zijn”, „zoo het goed is in Uwe oogen”, of ruimer: „zoo het met uwen Raad overeenkomt, en Uwe goedkeuring kan hebben”.

Doch dit is van te weinig belang om er veel aandacht aan te geven.

Van méér beteekenis is, blijkbaar ook voor vrager, de conditie van overeenstemming van hetgeen men vraagt met Gods Raad.

Waarom, zoo vraagt hij, moet men daarbij denken: „aan den onveranderlijken Raad Gods, gelijk die, los van ons bidden, van eeuwigheid is vastgesteld”, of aan „Gods doen in den tijd, in verband met onze gebeden”?

Hier maakt onze vrager een onderscheiding, waarvoor geen plaats is.

Ze doet denken aan tweeërlei plan bij onzen God: één van eeuwigheid-gemaakt plan, waarin alles zijn plaats en bestemming heeft, behalve alleen de gebeden van Zijn volk; en een ander, in welks verband ook onze gebeden zijn opgenomen, en dat daarom in den tijd allengs wordt ontworpen.

Ik denk dat onze inzender zich maar even de ongerijmdheid dezer onderscheiding behoeft in te denken, om aanstonds overtuigd te zijn, dat hij hier ernstig feil ging.

Gods eeuwige Raad zou dan niet alle dingen omvatten. Maar waar blijft dan de zekerheid zijner vervulling?

Een eeuwige en onveranderlijke Raad Gods — maar dien God, als het aan de uitvoering toekomt, op zijde zet, wijl hij geen plaats laat voor ons gebed, om in Zijn wereldregering een ander plan te volgen, waarin voor dat bidden wel een plaats is ingeruimd?

En ook: waarom zou God in Zijn ewigen Raad niet onze gebeden hebben opgenomen, maar wel onze handelingen?

Vrager zal dergelijke willekeurige droomerijen van een dubbelen Raad Gods met alle macht uit zijn ziel moeten dringen, zoo hij niet onder één vonnis wil komen met al wat Pelagiaansch denkt.

De Schrift weet daarvan niets. Zij weet slechts van één Raad Gods, die „bestaat in der eeuwigheid”, en dien de Heere, als „Zijn welbehagen”, door al Zijn doen in den tijd verwerkelijkt.

Toch is 't zielkundig te begrijpen, dat vrager tot deze voorstelling kwam.

Het geloof aan een ewigen, onveranderlijken Raad Gods, die alle dingen omvat, ook die waarom onze gebeden zich bewegen, lijkt hem fatalistisch, gelijk hij zegt, en daarom doodelijk voor ons bidden.

Doch hij bedenke, dat er tusschen het heidensche fatum, en een ewigen en onveranderlijken Raad Gods — en dat er daarom tusschen fatalisme en de vertrouwensvolle onderwerping en overgave des geloovigen aan den Raad van zijn Vader in de hemelen, een onderscheid is als tusschen duisternis en licht, een kloof als tusschen den afgod en den eenigen waarachtigen God dien we in Christus Jezus kennen.

Wie in den geloove tot God komt — en dat is het rechte bidden — die komt tot Hem, gelijk Hij zich in Zijn Woord heeft geopenbaard: als den almachtigen en soeverainen Koning, die alle dingen regeert naar Zijn onveranderlijken Raad en als den God en Vader in onzen Heere Jezus Christus, aan Wiens hart er plaats is voor alle zorg en elken nood van Zijn kind. En 't geloof van het kind in den Vader, komt daarbij met de tegenstelling tusschen den heiligen God en Zijn schuldige menschenkind, óók die tusschen den soeverainen Heerscher en Zijn absoluut afhankelijk schepsel te boven. In de gemeenschap met den Vader blijft het niet staan tegenover den Schepper. Blijft het niet met eigen nood en begeeren staan buiten en tegenover den ewigen Raad van zijn God. Maar het voelt in dien Raad zich opgenomen — ook met zijn bidden opgenomen; geeft er zich in liefde aan over, en begeert, tot in zijn bidden toe, Gods mede-arbeider te zijn in zijn verwerkelijking, zooals het bij onzen Heere Jezus Christus was, toen Hij in zijn zielsnood in Gethsémané bad: „Vader, indien het mogelijk is, laat deze drinkbeker van mij voorbijgaan. Doch niet gelijk ik wil, maar gelijk Gij wilt”.

Ach, laat ons toch ophouden in het bidden niets dan een middel te zien om te verkrijgen, wat wij begeeren.

Bidden is ervaren, dat in de ontmoeting van

Zelfs al zo vaarden wat ons worden is in Gethsémané toen hij tot den van der hooring van Want Mijn

Maar 'tge tegenstelling den, die het winnen kan Zónder

behagen. Al gebed Want dat Hij is, zoeken”.

Ik eindig aan te bevelen B.

HETI

De Ned. Ge

Een ander het standpunt Du Plessis houding van

Volgens 1 zóó, dat, in de leer, een aansluiting van gehouden is die kerk van uitspraken van een pa

alzoó die v dend voor als na de hebben aan halve het kerk inzake

een zoo kr alle Gereformas dogm van de leer kerk geheel kerk niet gen, kan de

Nu basee misschien schouwing staat, en o danig, maar zooals die en politicu

sitie ver zoo, dat de van Zuid schriften is en wel do

jaar 1843 V consequent ling niet l op wijzen, bron kan a

bevoegdheid geval wille heid uitspr Nederland

eigen kring minderd be

De kwest kerk heeft acuten vor na door de

zijn ambt wereldlijke Z. Afrikaan

deeling en onder meen confessie n als het ge

duid. Maar Belijdenis ongerept e in het geh

karakter v heeft dat vallen van heeft ze d alleen wa

willig ond haar bevo zijn niet v dat het re die wijze h

wanneer d